

Pasiune și luciditate

„Nu sînt turnul Eiffel”

Premieră pe țară la Teatrul de Stat Piatra Neamț

Sub raportul construcției, „Nu sînt turnul Eiffel” vîdește din partea autoarei o viziune cinematografică asupra realității. Cea dintîi lucrare dramatică a Ecaterinei Oproiu este o piesă modernă prin ritmul deosebit al succesiunii scenelor, prin limbajul ei contemporan, prin problematică.

În „Nu sînt turnul Eiffel” ne cucereste veridicitatea faptelor, veridicitatea în experiența de viață, în universul fiecăruia, precum și tonalitatea de mare sinceritate a expresiei. Lucrarea pledează pentru pasiune, pentru o iubire înaltă, demnă, mai presus de sfera biologicului și a fetei egoiste. În aceeași timp autoarea transmite un apel de luciditate, atrăgînd totodată atenția asupra lipsei de perenitate a unei iubiri neîntemeiate decît pe o atracție „la prima vedere”. Piesa e un avertisment asupra posibilității regretului tardiv.

Personajele centrale ale piesei sînt doi tineri ai zilelor noastre. „El”, un student la arhitectură, „Ea”, un tînar medic de țară. O circumstanță oarecare îi face să se cunoască și să parcurgă alături un drum lung și anevoios. Și, cum întotdeauna la drum oamenii își mărturisesc multe, gîndesc mai degajat, visează, fac planuri, se cunosc mai repede decît în alte împrejurări, călătoria aceasta pe vreme bună dar și pe ploaie, prin poiene cu margarete dar și prin vînt și băltoace, devine pentru scriitoare un simbol. Prin imaginea artistică pe care o reprezintă „El”, autoarea afirmă necesitatea ca viața și greutățile sale să fie înfruntate cu optimism și curaj, cu îndrăzneală și perseverență.

Ecaterina Oproiu atrage atenția că fericirea e în propriile noastre mîini, aceasta însă depinzînd de gradul de clarviziune în realizarea perspectivelor, proiectelor.

Scriitoarea nu investeste însă suficientă substanță artistică în personaje reprezentînd opinia publică socialistă în contextul căruia se confruntă punctele de vedere ale protagoniștilor fabulației. În numeroase locuri autoarea neagă pe bună dreptate anacronismele ce se mai întîlnesc în viață, fără a veni cu o perspectivă clară.

Demonstrînd lipsa de consistență a conceptului de fericire mărunț, Ecaterina Oproiu nu realizează în modul cel mai convingător artistic soluția unui sens major, deși dezbatere pe această temă au loc pe întreg parcursul piesei.

Autoarea învîluie în final pe mulți spectatori într-o ușoară umbră a nedumeririi. Acest fapt scade contribuția dramaturgului la formarea unui punct de vedere lipsit de echivoc, clar orientat pe pozițiile idealului estetic socialist.

Aceste observații care nu afectează decît parțial generozitatea conținutului de idei, nu pot tăgădui însă meritele acestei piese care constituie o dezbateră de profundă contemporaneitate.

Regizorul Ion Cojar își afirmă și cu prilejul acestui spectacol predilecția spre teatrul de idei, bogata sensibilitate artistică, fantezia creatoare, capacitatea de analiză și sin-

teză, conștiința responsabilității sale față de actori și de public, față de dezvoltarea teatrului românesc contemporan.

Punînd în scenă o lucrare dramatică dificilă, mai mult un scenariu de film decît o piesă în înțelesul clasic al cuvîntului, Ion Cojar a realizat un spectacol agitar, educativ, interesant, nu lipsit însă de unele scăderi.

Ajutat de o „scenografie dinamică”, cum se exprima Iosef Svoboda — creatorul „Lanternei magice”, Ion Cojar creează un spectacol cu un ritm alert pronunțat într-o linie simplă și poate și prin aceasta deosebit de actual. Spectacolul lui Cojar pune în lumină valorile textului, izbutind să transmită ideea responsabilității omului societății socialiste față de viitorul propriu și al semenilor săi. Regizorul izbuteste cu pricepere să sublinieze sensul drumului pe care îl parcurg cei doi tineri accentuînd în chip fericit latura de simbol a acestuia, elementele sale metaforice.

Cum avizăm deja cititorul, spectacolul nu e lipsit și de unele carențe. Astfel ni se par nefericit rezolvate artistic intervențiile din sală ale opiniei publice în momentul hotărîrii celor doi tineri de a se căsători fără o temeinică cunoaștere reciprocă prealabilă. Sînt în spectacol momente în care se strigă prea mult și prea tare. Scena simetrică în care gîndurile Lui și ale Ei se întîlnesc constituie o pagină mai greu accesibilă a spectacolului.

Sub raportul interpretării actoricești ne întîlnim cu un adevărat recital Eugenia Dragomirescu — Virgil Ogășanu.

În rolul „Ea”, Eugenia Dragomirescu și-a afirmat bogatele resurse artistice întemeiate pe un amplu registru dramatic. Actrița se identifică deplin cu imaginea artistică a doctorei de țară, formată sub influența unor prietenii dubioase pe plan etic. Interpreta dezlănțuită cu un deosebit simț al grației sentimentelor un univers zbuciumat și o mare puritate sufletească. „Ea” este tînașă care deși educată la școală nouă, sub influențele nefaste ale unor „prietene” consideră că oamenii „mărsăluiesc unii lingă alții, osteniți, tăcuți, grăbiți să ajungă la o destinație pe care n-o cunosc... se ating cu coatele și nu le pasă, se calcă pe bocanci și merg mereu osteniți, tăcuți, grăbiți și nimeni nu știe despre vecinul său nimic...” Este omul care dorește cu orice preț o viață liniștită, comodă pe bulevardele Capitalei. Actrița impresionează prin forța dramatică cu care și construiește personajul identificîndu-se cu acesta. Din nefericire însă nici regizorul, dar nici interpretă n-au adoptat față de „Ea” o atitudine critică mai hotărîtă. Sînt momente ca acesta, în care personajul proclamă sus și tare: „Mai terminați, dragă, cu basmul cu cocoșul roșu. Nu există nici șosea. Nu există decît un cîmp în care zemulesc noroale. Toti clefăm în băltoace. Toți ne învîrtim în jurul cozii. Nimeni nu a aflat de nici o ieșire”, momente față de care creatorii spectacolului trebuiau să adopte atitudine corespunzătoare necesară. Sub

raportul interpretării unor asemenea replici din partitura sa actrița ne-a rămas datoare.

Apoi Eugenia Dragomirescu emoționează prin: elocința mișcării în scenă, prin ușurința cu care trece de la o stare sufletească la alta, printr-o emisie vocală de mare corectitudine și frumusețe.

Personajul central purtător al idealului social etic și estetic al autoarei este „El”, tînarul student la arhitectură. Virgil Ogășanu, interpretîndu-l, ne prezintă personajul în întreaga sa frumusețe lăuntrică, cu tot entuziasmul său romantic dar în același timp realist. „El” este tipul tînarului constructor al societății noastre, care visează proiecte măiestruoase, este un virtuos creator al arhitecturii viitorului. „El” este cu talent prezentat de Virgil Ogășanu drept omul care întotdeauna și-a imaginat universul, „într-o stare de agitație... de febră...”.

În susținerea dialogului cu „Ea”, în această hotărîtă înfruntare de opinii Virgil Ogășanu nu poate evita însă unele „locuri comune”, unele momente de simplism. De asemenea, dat fiind rolul acestui personaj ca purtător al idealului estetic socialist în evoluția conflictului, actorul trebuia să pună în joc mai multă forță de convingere. Aceasta pentru că sînt momente în spectacol în care se lasă depășit, iar uneori pur și simplu estompat de forța dramatică a Eugeniei Dragomirescu.

Contribuții valoroase la succesul spectacolului aduc de asemenea Ileana Stana Ionescu (Mantîi), Paula Chiuaru (Tani), George Popa Mijea (Bătrînul domn), Cătălina Murgea (Silvia), Alexandru Lazăr (Tudorică), Constantin Drăgănescu, Ana Ardeleanu, Mariella Petrescu, Sereada Varduca, Dionisie Vitcu.

Decorurile și imaginea, semnate de Adriana Leonescu sînt expresia unei depline unități cu viziunea regizorală asupra spectacolului. Folosînd înția oară pe scena sa cinematograful în scenografie Teatrul de Stat din Piatra Neamț reușește în acest spectacol să aibă în fiecare moment al evoluției acțiunii cadrul corespunzător.

În spectacolul lui Ion Cojar — scenografia Adrianei Leonescu, muzica (ing. Lucian Ionescu și Romeo Chelaru), costumele semnate de Gabriela Nazarie, luminile și proiecțiile (Titu Constantinescu) se împletesc indisolubil în fiecare secvență cu jocul actorilor formînd un tot unitar.

Constanțin Poftngă

MARI ACTORI

ELVIRA POPESCU

lombier, Abel Gance, Carmine Gallone și alții.

„A pășit timid pe scenă, cu pașii unei îndrăgostite, fără a ști prea bine ce înseamnă această cucerire în Parisul teatral, pentru ca apoi să cuprindă, să domine sala cu farmecul, cu risul, violecinea, verva și gesturile unei mari actrițe: în totul nu era decît pasiune, o pasiune cum de mult nu mai văzusem pe scenele noastre” — scrie undeva Maurice Escande, unul din directorii Comediei Franceze despre Elvira Popescu, interpretă de mare clasă a comediei, care a dominat și continuă să domine cu prezența sa scenele pariziene de mai bine de patru decenți, după un alt deceniu de ucenicie în România.

În epoca de care vorbim, comedia era preferată de marea public oricărui spectacol nu numai la Paris ci și la București. Spectacolele pe care le oferea bucurărilor Elvira Popescu la cei zece ani de ucenicie îi aduc o imensă popularitate, încl în preajma primului război mondial, actorii G. Stora și I. Manolescu îi propun să facă parte din conducerea Teatrului Excelsior, „o baracă ceva mai morabilă decît celelalte”, unde oamenii veneau să petreacă ca la comedie. Pe scena acestui teatru Elvira Popescu va obține răsunătoare succese. Războiul răsturnă însă numărul prietenilor, al actorilor bucureșteni. Excelsior își închide porțile. În schimb, proaspăta directoră de scenă, împreună cu Puiu Iancovescu întemeiază vestitul Teatru Mic cu care va îndrăzni să plece în turnee, în 1923, în Franța. În repertoriu, „Fatima Rosie” de M. Sorbul. Compania Teatrului Mic era alcătuită de fapt din cei doi directori, Stora, Al. Mihailescu (care va face asemenea Elvirei o strălucită carieră în Franța), și Mitzy Stănescu.

La premieră a asistat „le tout Paris”, actorii ai Comediei Franceze, mulți români aflați pe atunci la Paris: George Enescu, Ștefan Golestan, Filip Lazăr, Eduard de Max, Alice Cocea și alții. Cei mai entuziasmați au fost, firește, parizienii și în mod deosebit dramaturgul Louis Verneuil și colaboratorul său G. Beer. Verneuil pornise de ani de zile în căutarea unor actori capabili să revigoreze comedia de salon, cîzută în desuetudine după război. Mai mult, teatrele de bulevard se vedeau amenințate de succesul trupelor de music-hall, șansonetiști, operă și film. Dramaturgul și-a dat seama de la bun început de robustul talent al actorilor români. Alegerea s-ar fi oprit asupra întregii trupe. Stora și Iancovescu au refuzat să rămîna în Paris. În schimb, Elvira Popescu și Al. Mihailescu, sătui să mai joace pe scenele „cazinourilor” românești din acea vreme, au acceptat. Au urmat succese, după succese. Presa pariziană va vorbi multă vreme de „fenomenul Elvira Popescu”. Louis Verneuil, pînă atunci un autor dramatic oarecare, rivalizează acum cu Sacha Guitry și Henry Bernstein. Și totuși, piesele lui Verneuil ca multe din epocă, scrise de Hory Bataille, Henry Bernstein, Henri Lavedan, Romain Coolus, Sacha Guitry etc. nu se mai joacă nicieri astăzi. Un motiv este și faptul că aceste comedii boulevardiere sînt în general liniare, uniforme. Conflictul, eroii, acțiunea totul — deși avem de-a face de fiecare dată cu o nouă ipostază — se regăsesc în producțiile acestor autori.

Cu toate acestea, Elvira Popescu, pretutind tot mai mult în cercurile teatrale și intelectuale din capitala Franței se vede solicitată de tot mai mulți oameni de teatru și regi- zori de film ca Yves Mirande, Pierre Co-

Comedia continuă să rămîna însă marea sa pasiune și locul III în palmaresul celor mai bune actrițe ale Franței, după Danielle Darrieux și Michèle Morgan. Iată ce scrie criticul Edmond Epardaud despre prezența Elvirei Popescu în Franța: „Românca Elvira Popescu este o mare artistă, o foarte mare interpretă a cărei indispensabilă prezență însuflește teatrul și filmul francez...”¹⁾ Artistă continuă să fie și astăzi răsătata scenei pariziene: „Joacă cu fața, cu privirea, cu dinții, cu tenul, cu gesturile. Parcă ne-a prins într-un amănunțit vîrtej timp de două decenți...”²⁾

Parizienii îndrăgesc în Elvira Popescu nu numai actorul care le-a descoperit frunțile în anii cei mai crînceni ei și omul de suflet, intelectualul generos. Cînd Al. Mihailescu pune bazele unui modest institut de artă teatrală și cinematografică, un fel de universitate populară, destinată să depășească noi talente din rîndul amatorilor, marea artistă îi oferă tot sprijinul moral și material.

În anii în care Parisul este ocupat, cînd Sacha Guitry și Yvonne Printemps acceptă ofrandele naziste, artista refuză să joace în piesele celui dintîi. Atitudinea sa de artist-cetățean se identifică cu dragostea, cu pasiunea și bunele sale intenții față de teatrul francez. Este proverbială la Paris grija cu care promovează în calitate sa de director al celui Théâtre de Paris tinerii autori și actori. Toate acestea i-au adus o nouă glorie care se adaugă celei știute. În anii războiului actrița s-a solidarizat cu acei actori francezi care au opus cele mai durabile valori franceze unui repertoriu colaboraționist. Este alături de Alice Cocea, în momentul în care aceasta, pe atunci conducătoare a cunoscutului Théâtre des Ambassadeurs, este arestată de regimul din Vichy și Gestapo.

Demn de relevat cititorilor este și un alt episod: în zilele în care Vaticanul a aruncat anatema asupra operelor dramaturgului și cineastului italian, Luchino Visconti, Elvira Popescu i-a pus la dispoziție teatrul pe care-l conduce, oferindu-i în mod protestatar azil. Deși departe de patrie, marea comediantă este alături de noi. Dorul de țară n-a părăsit-o niciodată. Locuința sa din afara Parisului este împodobită cu scoarțe și obiecte de artă populară românească...³⁾ „De îndată ce al pășit pragul locuinței sale — scria nu de mult un ziarist englez — se vede că te află în casa unui român. Totul îți amintește aici de România...” Ori de cite ori vei veni vorba de plaiurile strămoșești, în ochii directorului de la Théâtre de Paris strălucesc mugurii lacrimilor dorului de țară...⁴⁾

C. George

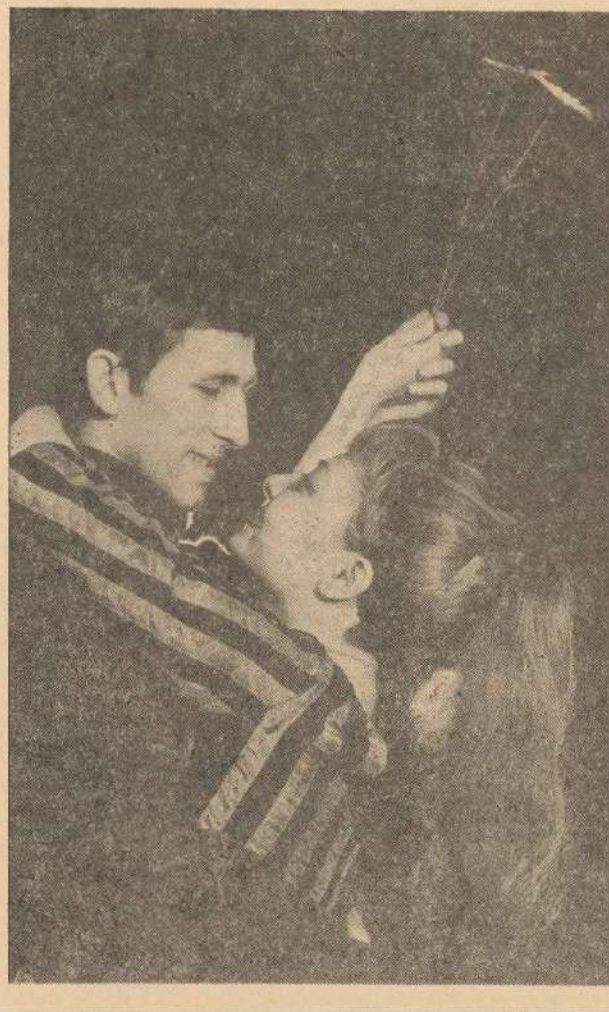
¹⁾ Lui Al. Mihailescu i se datorează cunoscutul Institut d'Art Cinématographique din Paris, devenit astăzi instituție oficială.

²⁾ În revista „Pour Vous” — 1935.

³⁾ Vezi „Encyclopédie du théâtre” — Paris 1958.

⁴⁾ În „Who's Who”... London 1953.

⁵⁾ Vezi Ioana Grigorescu: „Prezențe românești în Orașul — Lumină” în „Contemporanul” din 26 iunie 1964.

VIRGIL OGĂȘANU și EUGENIA DRAGOMIRESCU

În „Nu sînt turnul Eiffel”

O ANIVERSARĂ

Consemnăm cu bucurie o aniversare. Actorul George Popa Mijea împlinește 60 de ani de viață și 40 de ani de slujire pasionantă a scenei românești. Prilej de rememorare pentru publicul din Piatra Neamț a principalelor roluri din activitatea sa în acest teatru, prilej pentru noi de a transmite actorului sexagenar urările noastre de succes și împliniri artistice.

Nu vom însuși rolurile ale datele biografice ale sărbătoritului. A făcut-o teatrul pietrean într-un elan de caldă recunoștință, cu ocazia spectacolului omagial. Dorim doar să amintim trei roluri din ultimele stagioni și anume: Chirică din „Omul cu mîrtoaga” de G. Ciprian, Șeriful din „Stația de autobuz” de Inge și Domnul bătrîn din „Nu sînt turnul Eiffel” de Ecaterina Oproiu, concludente pentru bogata gamă actoricească a lui George Popa Mijea.

Imaginea delicată a actorului care a încrunțit pe scenă ne apare în aceste zile ale bilanțului său, străbătută de o nedezmînițată undă de umanitate, din viața de toate zilele spre scenă, de pe scenă spre viață într-o fericită și nobilă unitate.